

Fol. 865v-866r.

(De vermeerdering van de uitgaven is ongunstig, maar de motivering in de brief van 22 oktober 1762 voldoet. Om de onkosten te beperken moet nauwkeurig gelet worden op de inkoop van benodigdheden en de gehele huishouding. De gouverneur moet aangeven hoe de handel en inkomsten te vergroten en de uitgaven voor vestingwerken, vaartuigen, dienaren etc. te beperken zijn, zonder dat dit schadelijke gevolgen heeft. In een prijscourant dient men jaarlijks de kosten van materialen, equipagegoederen etc. te vermelden. De prijs van f 1 per kan olijfolie [fol. 867] is exorbitant. Deze moet in het vervolg in Batavia besteld worden. De verleden jaar gevraagde notitie van de in de negotieboeken vermelde uitstaande vorderingen en debet staande rekeningen is in kopie bijgevoegd. Uit de opmerkingen in de marge blijkt dat de niet te verhalen schulden f 13.599 zijn, in plaats van het verleden jaar opgegeven bedrag van f 11.262. In de brief naar Ternate is aangegeven dat het onbegrijpelijk is, dat schulden op obligatie, onderpand van landen, of op basis van politieke besluiten die in de boeken staan, vergeten zijn en niet te verhalen zijn geworden. Er is niets vermeld over pogingen tot inning, antwoorden van debiteuren en of er bij hen iets te halen valt. Er valt niet aan te twijfelen dat de opeenvolgende gouverneurs de debet posten volgens de voorschriften van elkaar overnamen, dan wel hun verantwoordelijkheid daarin ontkenden. [fol. 868] Afschrijving van de volgende posten is goedgekeurd: f 557 die de koning van Boni sinds 1712 achterstond op de levering van rijst; f 44 voor kosten van de goudmijn te Tanette in 1756 en f 287 in juni 1761 verloren op 33 last zout. De volgende posten moet het bestuur op de vastgestelde tijd innen: f 39 aan schuld van de koning van Sumbawa; f 297 aan schuld van de koningin van Tanette en f 2551 aan schuld die het hof en de koning van Boni in 1760 hebben gemaakt. Men moet de overige vorsten, of hun erfgenamen, met een schuld daarop aanspreken. Als er niets bij hen te halen valt, dient men precies aan te geven wie de gelden of goederen heeft afgegeven en op welke voorwaarden. Een besluit wordt tot dan uitgesteld. De gouverneur mag zijn debet van f 1381 in rijst voldoen, maar dat de secretaris van justitie een tekort van f 1381 op in beslag genomen gelden heeft is vreemd. [fol. 869] Het voorschrift dat zulke gelden ieder half jaar in de kas moeten worden gestort, is vernieuwd, evenals de betaling van de premie iedere zes maanden voor het vinden van fouten in de negotieboeken. Deze was lang achterwege gebleven. In de gewone antwoord-brief kan men lezen welke besluiten er over kleinere posten zijn genomen. Bij besluit van 29 november is bij rondschrijven aan alle kantoren bevolen dat er jaarlijks een exacte opgave van debiteuren en schulden moet worden opgemaakt, die men naar Batavia moet zenden om er over te besluiten. Hopelijk leidt dit tot snellere inning dan tot nu toe, want des te minder men het op de trouw en precisie van de dienaren laat aankomen, des te meer is dat in het belang van de Compagnie. In de voorafgaande generale beschrijving werd gemeld [fol. 870] dat, ter meerdere zekerheid van gecommitteerden, is gevraagd of bij de maandelijks opnemings van de kleine kas van 1 september 1760 tot eind augustus 1761 de restanten wel zijn nageteld. In de brief van 12 mei werd bericht dat in de volledige vergadering van het bestuur werd verklaard, dat dit was geschied. De boete op het nalaten daarvan is derhalve niet opgelegd. Eveneens in vervolg op de voorafgaande generale beschrijving wordt gemeld dat een rapport over salpeter en djati, en ander hout waarvan houtskool valt te maken, nog niet is ontvangen. Evenmin als de Hoge Regering, zal men tevreden zijn met het antwoord op de vaderlandse brief van 30 september 1760 aangaande verkoop van ijzer met een winst van maar $41\frac{1}{4}$ %. Het werd aan de burgers ter reparatie van hun woningen en aan inlandse vorsten, Compagnies bondgenoten, op hun niet te weigeren verzoek verkocht. Omdat verkoop volgens het bestuur onvermijdelijk is, [fol. 871] werd bevolen ijzer nooit met minder dan 75 % winst te verkopen. Om de protesten onder het volk te laten ophouden, is bevolen om de bekende korting in de goede maanden te beëindigen en, behalve het $\frac{1}{15}$ deel, of $3\frac{1}{3}$ stuiver per reaal, voor de Compagnie, slechts 3 stuiver per rsd voor de winkelier of de kas-sier in te houden. De vertiening, de zgn. heffing van de tiend, heeft in de Zuiderprovincies opgebracht: 284 last en $1617\frac{2}{3}$ lb rijst, en 9454 bossen padi, wat respectievelijk 21 last en 812